

Вербна (Пальмова) Неділя

На Кашубах, як і в інших регіонах Померанії, пальми були скромними - вербові гілочки, покриті пагонами (котиками), збиралися в пучки і обмотувалися стрічками або смужками з крепірованого паперу. Вранці господар бив гілочкою домочадців і сусідів, кажучи при цьому: «Не я б'ю - верба б'є. Через тиждень Великдень - Великий день, через три і три ночі Великодня ніч. ». Пальмам, і особливо зростаючим на них молодим паросткам (котикам) верби, приписувалися надзвичайні магічні, захисні і корисні властивості. Тому їх розміщували в кімнатах за картинами, а також в стайнях, сараях та вулицях. Пальми були засаджені на полях в свіжу озимину, і перший раз після довгої зими худобу виганяли і били саме гілками верби. Коли їх спалювали під час грози, вони повинні були запобігати ударам блискавки, а коли їх подрібнювали і додавали до насіння, вони давали рясний урожай. Було поширена думка, що проковтнувши пагон (котик) з благословенної гілки пальми захистить будь-кого від хвороб горла.

Сценарій аранжування, текст - Ханна Лопатинська

Страсна п'ятниця в хаті бідної сільської родини на Кашубах поч. ХХ ст.

Страсний тиждень - час релігійних обрядів і домашніх звичаїв підготовки до святкування Воскресіння Христового. У Страсну п'ятницю, яку в Кашубах називали «Плачбуг» (Бог плаче), рано вранці господиня або господар били домочадців гілочкою ялівцю або агрусу. Цей звичай, названий «Божими ранами», повинен був ознаменувати бичування Христа. Страсна п'ятниця була часом суворого посту, люди їли тільки сухий хліб і варену неочищену картоплю, запиваючи водою. Люди відвідували службу в Страсну п'ятницю в церкві, а вільний час вдома проводили в молитвах або співали пісні про смерть Христа.

Пастухи ходили по селу і сурмили в дерев'яні базуни (польський народний муз.інструмент), а хлопчики з брязкальцями, званими «шнарами». Вони голосили про жалобу, а господині частували їх хлібом і яйцями.

Ще до сходу сонця сміття потрібно було винести з дому і кинути через паркан. Вважалося, що завдяки цьому з дому виженуть блохи та інші комахи.

Сценарій аранжування, текст - Ханна Лопатинська

Пісні під час посту у виконанні Зигмунта Стенцеля, Пескі, Кашуби, запис: Северин Хузарський і Мачей Горчинський, 2012 р.

Велика (Страсна) субота заможних селян в Борах Тухольських, в міжвоєнний період

На відміну від Страсної п'ятниці, повної роздумів і молитов, Страсна п'ятниця - день турбот і метушні.

У міжвоєнний період, в Страсну п'ятницю, жителів Борів -Тухольських будили «божі рани» - батько сімейства бив сплячих домочадців колючими гілками по ногах, що мало ознаменувати бичування Христа. Люди брали участь в богослужінні Страсної п'ятниці в церкві або святкували Хресну дорогу вдома. Про необхідність молитви нагадували звуки брязкалец, які в наступні три дні Страсної седмиці замінювались дзвонами.

Страсна п'ятниця - час останніх приготувань до Великодня. У міжвоєнний період багаті господині з Борів Тухольських пекли солодкі паски (баби) і тонкі дріжджові коржі, посипані крихтою; готували м'ясні страви, які не можна було їсти під час Великого посту. Перед Великоднем у більш багатих сім'ях заколювали свиню, коптили шинку і сосиски, щоб святковий стіл був багато накритий.

Барвники для фарбування яєць готували на кухні. Раніше для цього використовувалися тільки натуральні продукти. Золотистий колір отримували з лушпиння цибулі, бордовий - від буряка, зелений - від озимини і коричневий - від кори вільхи або дуба. Яйця робили глянцевиими, натираючи їх смальцем або салом.

Розфарбовані яйця, випічку, м'ясне асорті і сіль складали в кошик, вистелену білою серветкою, і приносили до церкви для благословення.

Вже у Велику суботу хлопчики рубали березові гілочки, а в пасхальний понеділок з самого ранку «шмагали» ними по ногах незаміжніх дівчат. Дівчата і їхні батьки з нетерпінням чекали юнаків з прутами. Вважалося, що дівчині, яку з «дингусом» ніхто не відвідує, не судилося швидко вийти заміж. До Першої світової війни в Померанії невинних молодих дівчат не поливали водою. Цей звичай привезли сюди люди з інших частин Польщі.

У великодню суботу виготовлялися святкові костюми, в яких на наступний день сім'я піде до церкви - прасували одяг, чистили взуття. Дітей купали в баліях.

Всю роботу робили в поспіху, щоб можна було раніше лягти спати. У пасхальну неділю люди вставали до сходу сонця і вмивалися водою з струмка, щоб шкіра залишалася чистою круглий рік. На сході сонця люди дивилися на сонце і шукали ягняти. Вважалося, що він відкриється кожному, хто прийняв пасхальну сповідь і був без гріха. Очищає «душу і тіло», святково вбраними жителі Борів Тухольських йшли на недільну службу.

Сценарій аранжування - Ева Аршинська, Кінга Турска-Сковронек

Великодній ранок у домі багатих селян на Куявах на початку 20 століття

У пасхальну неділю люди вставали до світанку, щоб відправитися в храм на недільну службу. Повертаючись зі служби, жителі Куяв вмивалися в струмку. Прийнято вважати, що «жива вода» в цей святковий ранок володіє особливою силою - вона очищає і забезпечує здоров'я на весь рік, а дівчатам гарантує гарний колір обличчя. Люди поспішно поверталися додому, щоб скоріше сісти за святковий, багато накритий стіл.

На пасхальному столі стояли освячені напередодні в церкві продукти. Колись на Куявах освячували всю їжу, яку приносили до церкви у величезних кошиках.

Перед сніданком господиня будинку розрізала святе яйце - символ життя, щоб всі домочадці могли його спробувати. Також всі їли освячений хрін, який повинен був приносити користь здоров'ю.

Центральне місце на великодньому столі займали ягня з масла, миска з яйцями, пофарбованими в лущиння з цебулі, і глечик з гілками барвінку.

На початку ХХ століття в селах не використовувалися окремі тарілки і столові прилади на кожну людину. Хліб, ковбаси, пироги та інші продукти були нарізані на великі шматочки і їли їх руками.

На Великдень глиняні підлоги в будинках посипали піском, квітковими візерунками. Самі візерункові «килими» були розсипані в будинках, де проживали незаміжні дівчата. Пісочні орнаменти прикрашали будинок по кілька днів, якщо по ним обережно ходили домочадці.

Під час свят люди співали радісні, традиційні світські пісні і релігійні пісні, відомі їм з церкви. Найпопулярнішими були:

"Сьогодні настав щасливий день,

Який кожен з нас чекав ... »;

«Алілуя, Ісус живий, труна вже не приховує Його ...».

У Великодній понеділок з раннього ранку на Куявії хлопчики ходили з відрами, наповненими водою, і виливали їх на дівчаток. В той день незаміжні дівчата не могли розраховувати на допомогу батьків, які були вдячні хлопцям за відвідування їх дому і пропонували їм в подяку яйця, ковбасу і чарочку горілки. «Печаль і ридання по кутах будуть в будинку, куди ніхто не прийде облити дівчину. Тому що це означало, що людина нечупара, або відьма і одружитися на ній не судилось ».

На другий день Великодня, дівчата гуляли по селах Куявії з «гаїком» - маленькою сосною, прикрашеною різнокольоровими стрічками. Вони обходили всі будинки і співали «Гаїк наш зелений, красиво оздоблений ...», а господарі пригощали їх яйцями і солодкими коржиками.

Сценарій аранжування - Ева Аршинська

Великодні вірші (przywołówki dyngusowe) на Куявах

«І раз, і два, і три.

Представляю Вам!

Перший номер там

Мила дівчина, красуня,

кругла, як яблучко!

Її звать Каша!

На неї потрібно п'ять відер води

і шматочок мила,

червону хустку і букет троянд.

І нехай вона вбирається, поки молода!

І нехай спить, нехай нічого не боїться,

тому що за нею стоїть Міхал Павляк!

І відбудеться викуп, коли цей старий капелюх продадуть ... "

(Декламація - Петро Яблонський запис: Торунь, 1958)

Важливим елементом Великодня на Куявах були вірші парубків, також відомі як воланки. Вони полягали в римуванні "оклику" всіх незаміжніх дівчат на виданні разом з іменами їх кавалерів. Хоча вони проводились у Великодню неділю ввечері, вони насправді були урочистим вступом у поливаний понеділок. Підготовка віршів тривала протягом кілька днів - у Страсний тиждень холостяки складали список дівчат. Поряд із дівочим прізвищем записували дані парубка, який попросив її «окликати», даючи натомість дар (наприклад, горілку). Іноді організатори вечірок самі вирішували, якого молодця "окликати" тій чи іншій дівчині, зазвичай вибирали тих, хто приносив найкращий викуп. Наступним кроком було створення римованих текстів, які найчастіше - хоч і відрізнялись за змістом - були досить стереотипними. Увечері у Великодню неділю кілька місцевих хлопців викрикували спливаючі вірші, що описували сильні та слабкі сторони дівчат. Юнаки сиділи на дереві, на даху або в іншому, добре видному місці в селі. Кожен наступний вірш-оклик супроводжувався звуками труби; між ними також могла грати музика або биття горщиків видавали шум. Якщо дівчина була симпатична, подобалася, і до того ж була викуплена холостяком раніше, то такий оклик був підлесливим і віщав гарний перебіг свята. Якщо незаймана поводитися погано, і ніхто за неї не «заплатив», її називали «потворною», а у Великодній понеділок її без милості обливали водою. Ритуал окликів часто тривав до пізнього вечора, залежно від кількості дівчат. Жодну з них не можна було пропустити, і всі вони з тривогою чекали своєї черги: вони дізнавались, як їх оцінюють інші, і перш за все, кавалери, які ними цікавляться. Донині вірші-оклики можна побачити в Шимбожі (район Іновроцлава), де з 19 століття діє Клуб Кавалерів, який підтримує цю традицію.

Сценарій аранжування - Агнешка Костшева

Великдень на Кочево

Великдень, як і у всій Польщі, в Кочеві завжди святкували дуже урочисто. Їх атмосферу можна було відчутися по Вербній неділі, коли в пам'ять про тріумфальне входження Ісуса в Єрусалим в церкві освячували гілки пальми. У Кочеві це були просто вербові гілки з сережками. Їх привозили додому і ставили за картини. Вважалося, що вони володіють захисною силою і відображають блискавки. Деякі фермери також занесли їх на поля та в сарай, на пасіку. Проквітання шматочка благословенної сережки вважалося ефективним засобом від болю в горлі.

У Велику суботу освячували тернові гілки. Благословенні «колючки» ставили вдома, в сараях і свинарниках.

Під час Страсного тижня, найчастіше в пасхальну суботу, господині готували крашанки, розфарбовуючи їх в різні кольори натуральними фарбами. Зелений колір отримували при варінні яєць у відварі озимого листя, а різні відтінки жовтого, коричневого та червоного - з шкаралупи цибулі і кори вільхи. Також бувало, що яйця прикрашали орнаментом у вигляді кіл, зигзагів і точок, надряпаних на шкаралупі. На початку 20 століття новинкою став малюнок ягняти з прапорцем на яйцях.

Найважливішим днем був перший день свята - неділя. Прийнято вважати, що під час сходу сонця в пасхальну неділю трапляються незвичайні речі. На дах піднімали драбину і дивилися, як сонячний диск «смикається», і навіть можна було побачити стрибаючого баранчика на ньому. У той же час вода набувала чудодійних і цілющих властивостей. Рано вранці вмивалися в струмках, особливо вмивали очі і обличчя. Хворим також приносили воду.

Цей недільний ранок - також час, коли можна було позбутися плутанини, в якій, як вважалося, знаходилися такі хвороби, як ревматизм. Вважалося, що, розрізавши вузол і кинувши його в цей день в струмок, можна ефективно вивести з організму неприємні недуги.

Перед світанком жителів села будив звук барабана, з яким холостяки ходили по місцевості, нагадуючи, що наближається важлива служба - воскресіння.

Після воскресіння господар будинку кропив святою водою стіл для святкового сніданку. На ньому були ковбаси, шинка, фарбовані яйця, дріжджовий пиріг, хліб. На стіл також клали глиняне ягня. Виготовленням таких ягнят займалися місцеві гончарі.

У пасхальний понеділок холостяки брали молоді березові гілочки, які стояли будинки в воді з початку Великого посту, ходили з ними з хати в хату і «били» дівчаток по ногам.

В той день рано вранці батьки ховали фарбовані яйця біля будинку або в поле, а діти шукали їх, вважаючи, що їх там сховав «зайчик». Ця гра супроводжувалася різними дитячими віршиками, такими як:

«Заєць сидить в полі, в лісі.

Розмальовані яйця він несе

Великодній кролик, скажи, де ти їх сховав "

Сценарій аранжування, текст - Хуберт Чаховський

Переклад: Nataliia Ostashevska